Świadomie działamy na rzecz klimatu

autorka

Anna Cudak

przedmiot	czas trwania
godzina wychowawcza	45 minut

poziom nauczania

szkoła ponadpodstawowa

zagadnienia edukacji globalnej

- zmiana klimatu
- władza polityczna
- demokracja i prawa człowieka
- konsumpcja i produkcja

krótki opis scenariusza

W trakcie lekcji uczniowie i uczennice dowiedzą się, w jaki sposób ich koledzy i koleżanki działają na rzecz klimatu. Młodzież zastanowi się nad celowością tych działań, pracując z danymi źródłowymi. Dowie się, jak świadomie i skutecznie podjąć działania na rzecz klimatu. Zaproponowane w scenariuszu aktywności wymagają od uczniów i uczennic posiadania podstawowej wiedzy na temat zmiany klimatu, o jej przyczynach i skutkach.

pytanie kluczowe

Jak codzienne działania przekładają się na realną walkę ze zmianą klimatu?

cele lekcji (w języku ucznia i uczennicy)

- dowiesz się, jakie działania możesz podejmować na rzecz klimatu
- zrozumiesz, dlaczego poszczególne działania są ważne w walce ze zmianą klimatu
- dokonasz w codziennym życiu świadomych wyborów przyczyniających się do ograniczenia zmiany klimatu

związek z podstawą programową

- IV.4, IV.7

metody	formy pracy
burza pomysłów praca z filmem praca z tekstem źródłowym	praca indywidualna praca w grupach

środki dydaktyczne i materiały

- film *Ty też możesz działać na rzecz klimatu*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://bit.ly/TyTeżMożesz (5:32)
- duże arkusze papieru (pięć sztuk), magnesy, markery
- karteczki post-it w trzech kolorach (w każdym kolorze tyle karteczek, ile jest uczestników i uczestniczek zajęć) lub (zalecane): smartfony, komputer, rzutnik i dostęp do Internetu
- przygotowane głosowanie w aplikacji internetowej, np. Interankiety – tylko jeśli w poprzednim punkcie wybrano opcję ze smartfonami

nauczanie zdalne

Teams/Meet/Zoom, Jamboard/Conceptboard/Padlet, formularze Google/Interankiety

Przebieg zajęć

Przed planowaną lekcją poproś uczniów i uczennice, aby powtórzyli podstawowe wiadomości na temat zmiany klimatu, jej przyczyn i skutków. Jest to niezbędne do wykonania proponowanych w scenariuszu aktywności.

Wprowadzenie

1. Poinformuj klasę, że tematem zajęć będzie zmiana klimatu, która jest jednym z największych współczesnych zagrożeń środowiskowych, społecznych i ekonomicznych. Według Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu (IPCC) ocieplanie się klimatu nie podlega wątpliwości. Obserwacje wskazują na wzrost globalnych średnich temperatur powietrza i oceanów, powszechne topnienie lodowców oraz podnoszenie się poziomu mórz. Za ocieplenie klimatu odpowiada emisja gazów cieplarnianych związana z działalnością człowieka. — 1 minuta

2. Przedstawi uczniom i uczennicom cele zajęć. — 1 minuta

3. Zapowiedz uczestniczkom i uczestnikom zajęć, że za chwilę obejrzą film, który wprowadzi ich w temat lekcji i będzie punktem wyjścia do dalszej pracy. Poproś, aby w trakcie oglądania zwrócili uwagę na podejmowane przez młodzież działania. — 6 minut

Praca właściwa

4. Podziel uczniów i uczennice na pięć grup liczących od czterech do sześciu osób (liczebność grup jest uzależniona od liczebności klasy). Wyjaśnij, że zadaniem każdej grupy będzie dokładniejsze przyjrzenie się wybranym działaniom młodzieży przedstawionym w filmie i znalezienie odpowiedzi na pytanie, jak dane działanie pomaga w walce ze zmianą klimatu. Zapowiedz, że każda grupa zajmie się jednym działaniem. — 2 minuty

5. Przydziel każdej grupie temat do opracowania – wybrane działanie młodzieży – oraz rozdaj instrukcję z pytaniami pomocniczymi (załącznik nr 1) oraz dodatkowy tekst źródłowy (załącznik nr 2). Wyznacz czas na pracę nad zadaniem (18 minut). W przypadku zajęć w formie zdalnej pracę w grupach można zorganizować, wykorzystując narzędzia do wspólnej pracy w przestrzeni wirtualnej, np. Google Jamboard, Conceptboard, Padlet. — 18 minut

Ta część pracy ma na celu znalezienie odpowiedzi na pytanie kluczowe: Jak codzienne działania przekładają się na realną walkę ze zmianą klimatu? W tym celu uczniowie i uczennice poszukują zależności przyczynowo-skutkowych – na podstawie własnej wiedzy i dodatkowych informacji w tekstach źródłowych analizują wpływ danego procesu na klimat, a następnie się zastanawiają, dlaczego wskazane działanie może realnie się przyczynić do walki ze zmianą klimatu.

6. Po upływie wyznaczonego czasu przyczep lub rozłóż plakaty w widocznym miejscu. Rozdaj uczniom i uczennicom samoprzylepne karteczki w trzech kolorach (każdy uczeń i uczennica otrzymuje trzy karteczki). Poproś, aby każda osoba przeczytała informacje zamieszczone na plakatach innych grup, a następnie indywidualnie się zastanowiła, które z przedstawionych działań: — 10 minut
   - jest najprostsze do realizacji przez każdego człowieka (np. nie wymaga poświęcenia dużej ilości czasu)
   - jest najskuteczniejsze (może w największym stopniu się przyczynić do ograniczenia zmiany klimatu)
   - dociera do największej liczby odbiorców (ważne jest działanie, ale równie ważna jest jego promocja i zachęcanie innych do podejmowania działań).

   Poproś, aby każda osoba przyczepiła do przygotowanych w poprzednim ćwiczeniu plakatów karteczki w różnych kolorach (np. karteczkę zieloną do plakatu z działaniem najprostszym, karteczkę niebieską do plakatu z działaniem najbardziej efektywnym, karteczkę żółtą z działaniem, które będzie można stosunkowo łatwo rozpropagować).

7. Po wyznaczonym czasie odnieś się do różnorodności opinii uczniów i uczennic i zachęć młodzież do uzasadnienia swoich wyborów. Wybierz kilka osób do odpowiedzi. Możesz zadawać pytania dodatkowe: — 5 minut

- Czy warto podejmować działania, które nie otrzymały żadnego głosu? Dlaczego?
- Czy warto podejmować działania, które nie są najskuteczniejsze? Dlaczego?
- Dlaczego nie podejmujemy najskuteczniejszych działań?

Podkreśl, że ważne jest każde działanie – wszystkie działania razem przynoszą realną zmianę. W przypadku realizacji lekcji w formie zdalnej do wykonania tego zadania można wykorzystać Formularze Google lub inny program umożliwiający „głosowanie", np. aplikację Interankiety lub Mentimeter.

Podsumowanie

8. Zaprezentuj uczniom i uczennicom *Kalendarz wyzwań klimatycznych* (załącznik nr 3). Poproś, aby zastanowili się nad tym, jakie działania mogą podjąć samodzielnie na rzecz ochrony klimatu. Zachęć do zaznaczenia przynajmniej jednego wyzwania i określenia czasu jego realizacji.

2 minuty

Propozycje kontynuacji tematyki zmiany klimatu

- Scenariusz *Jak robić notatki wizualne?*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://globalna.ceo.org.pl/material/energia-dla-klimatu.

Zachęć innych nauczycieli i nauczycielki ze swojej szkoły do realizacji tematyki zmiany klimatu:

- Wyszukiwarka materiałów poświęconych zmianie klimatu, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://globalna.ceo.org.pl/materialy.

polecane teksty i materiały

- Miniserwis Centrum Edukacji Obywatelskiej *Klimat*, https://globalna.ceo.org.pl/tematy/klimat.
- Portal Ziemia na Rozdrożu, https://ziemianarozdrozu.pl.
- Portal Nauka o Klimacie, https://naukaoklimacie.pl.
- *Klimatyczne ABC*, red. M. Budziszewska, A. Kardaś, Z. Bohdanowicz, Warszawa 2021, https://klimatyczne-abc.uw.edu.pl.
- Filmy Centrum Edukacji Obywatelskiej *Odpowiadaj na globalne wyzwania*, https://bit.ly/FilmyCEO-GlobalneWyzwania.

źródła wykorzystane w tym scenariuszu

- Film *Ucz się, mów, działaj!*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2020, https://bit.ly/UczSięMówDziałaj.
- M. Huma, *Odpowiedzialna konsumpcja*, Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, https://ekonsument.pl/a105_odpowiedzialna_konsumpcja.html.
- D. Cieślar, *Zasada 6R w praktyce, czyli praktyczny poradnik jak konsumować odpowiedzialnie*, Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, https://www.ekonsument.pl/a67196_zasada_6r_w_praktyce.html.
- *Zero waste – filozofia życia na rzecz ochrony środowiska*, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Nauka w Polsce, https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C28029%2Czero-waste-filozofia-zycia-na-rzecz-ochrony-srodowiska.html.
- *Emisje CO_2 z samochodów fakty i liczby (infografika)*, Parlament Europejski, https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20190313STO31218/emisje-co2-z-samochodow-fakty-i-liczby-infografika.

- K. Wągrowska, *Czym jest aktywizm? Jak zostać aktywistą/aktywistką? Wywiad z Wiktorią z MSK*, Ograniczam się, https://www.ograniczamsie.com/2020/06/czym-jest-aktywizm-jak-zostac-aktywista-aktywistka-wywiad-z-wiktoria-z-msk.html.
- Rzecznik Praw Obywatelskich, *Razem dla edukacji klimatycznej – wystąpienie Rzecznika do Ministra Klimatu*, Biuletyn Informacji Publicznej RPO, https://www.rpo.gov.pl/pl/content/razem-dla-edukacji-klimatycznej-rpo-pisze-do-ministra-klimatu.
- *Małymi krokami pomagajmy Ziemi – wywiad z Anną Sierpińską*, YoungFace.TV, https://youngface.tv/malymi-krokami-pomagajmy-ziemi-wywiad-z-anna-sierpinska.
- *Podsumowanie programu „Klimat to temat!"*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://globalna.ceo.org.pl/material/podsumowanie-programu-klimat-to-temat.
- *Powstrzymajmy katastrofę klimatyczną!*, WWF Polska, https://petycje.wwf.pl.
- *#ChcemyWiedzieć*, Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, https://www.msk.earth/chcemy-wiedziec.
- *WARSZTATY. ALTERNATYWY „Nie ma edukacji na martwej planecie"*, Centrum Kultury ZAMEK w Poznaniu, https://ckzamek.pl/wydarzenia/5293-warsztaty-alternatywy-nie-ma-edukacji-na-martwej-pl.
- *Młodzież dla klimatu!*, Fundacja Otwarty Plan, http://otwartyplan.org/mlodziez-dla-klimatu.
- *Jak Kraków przygotowuje się do zmiany klimatu? – XV Liceum Ogólnokształcące w Krakowie*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://ekologia.ceo.org.pl/1planet4all/dobre-praktyki.

załączniki

- Załącznik nr 1 – Karta pracy: Instrukcje dla grup
- Załącznik nr 2 – Karta pracy: Teksty źródłowe dla grup
- Załącznik nr 3 – Materiał pomocniczy: Kalendarz wyzwań klimatycznych
- Załącznik nr 4 – Materiał pomocniczy: Komentarz do zadań dla grup

Załącznik nr 1
Karta pracy: Instrukcje dla grup

Grupa 1

Działanie młodzieży z filmu *Świadomie kupuję, oszczędzam i planuję zakupy*

Przeczytajcie zamieszczone niżej fragmenty materiałów edukacyjnych *Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie*, a następnie zastanówcie się, czym jest odpowiedzialna konsumpcja i w jaki sposób może ona wspomóc walkę z kryzysem klimatycznym. Odpowiedzcie na pytania:

- Na czym polega odpowiedzialna konsumpcja oraz idea *zero waste*?
- W jaki sposób świadome planowanie i robienie zakupów może pomóc w walce z kryzysem klimatycznym?
- W jaki sposób ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów i ponowne ich wykorzystanie może pomóc w walce ze zmianą klimatu?

Przedstawcie efekty swojej pracy na arkuszu papieru. Pamiętajcie, żeby plakat był czytelny i zawierał konkretne informacje, tak aby Wasi koledzy i koleżanki mogli się z niego dowiedzieć jak najwięcej na temat opracowanego przez Was działania.

Grupa 2

Działanie młodzieży z filmu *Dojeżdżam do szkoły na rowerze lub idę pieszo*

Przeczytajcie zamieszczony poniżej fragment materiałów Parlamentu Europejskiego i Europejskiej Agencji Środowiska dotyczących transportu, a następnie zastanówcie się, w jaki sposób przedstawione działanie młodzieży może wspomóc walkę z kryzysem klimatycznym. Odpowiedzcie na pytania:

- W jaki sposób transport przyczynia się do zmiany klimatu?
- Które rodzaje transportu mają największy udział w emisji CO_2? Jak duży jest udział sektora transportu w ogólnej emisji CO_2 w Europie?
- Dlaczego warto w kontekście ochrony klimatu zamienić samochód na rower? Czy samochody elektryczne są dobrą alternatywą dla tradycyjnych, spalinowych? Jakie inne rozwiązania warto zaproponować, aby ograniczyć negatywny wpływ transportu na klimat?

Przedstawcie efekty swojej pracy na arkuszu papieru. Pamiętajcie, żeby plakat był czytelny i zawierał konkretne informacje, tak aby Wasi koledzy i koleżanki mogli się z niego dowiedzieć jak najwięcej na temat opracowanego przez Was działania.

Grupa 3

Działanie młodzieży z filmu *Organizuję strajki, udzielam wywiadów, rozmawiam z ludźmi, dzwonię do mediów, piszę artykuły*

Zastanówcie się, jak przedstawione działanie wpływa na walkę ze zmianą klimatu. Aby lepiej zrozumieć działania aktywistów, przeczytajcie zamieszczone poniżej fragmenty wywiadu z Wiktorią Jędroszkowiak z Młodzieżowego Strajku Klimatycznego w Poznaniu. Odpowiedzcie na pytania:

- Jakie działania na rzecz klimatu podejmują aktywiści i aktywistki? W jaki sposób działają?
- Jak te działania przyczyniają się do ograniczenia zmiany klimatu? Jaka jest ich rola?

Przedstawcie efekty swojej pracy na arkuszu papieru. Pamiętajcie, żeby plakat był czytelny i zawierał konkretne informacje, tak aby Wasi koledzy i koleżanki mogli się z niego dowiedzieć jak najwięcej na temat opracowanego przez Was działania.

Grupa 4

Działanie młodzieży z filmu *Piszę pisma do władz*

Zastanówcie się, w jaki sposób przedstawione działanie realnie przyczynia się do walki ze zmianą klimatu. Zapoznajcie się z przykładową petycją wystosowaną przez organizację WWF do premiera Mateusza Morawieckiego (zamieszczoną poniżej) oraz listem przedstawicieli Młodzieżowego Strajku Klimatycznego skierowanym do Ministerstwa Edukacji Narodowej. Następnie odpowiedzcie na pytania:

- W jaki sposób pisma i petycje do władz przyczyniają się do ograniczenia zmiany klimatu? Jaki jest ich cel?
- Jakich spraw w kontekście ochrony klimatu mogą dotyczyć pisma kierowane do władz lokalnych (np. prezydenta miasta, wójta, burmistrza) i centralnych (np. prezydenta państwa, Rady Ministrów)? Z jakimi prośbami mogą się zwracać młodzi ludzie do władz lokalnych?

Przedstawcie efekty swojej pracy na arkuszu papieru. Pamiętajcie, żeby plakat był czytelny i zawierał konkretne informacje, tak aby Wasi koledzy i koleżanki mogli się z niego dowiedzieć jak najwięcej na temat opracowanego przez Was działania.

Grupa 5

Działanie młodzieży z filmu *Organizuję warsztaty dla młodszych kolegów i koleżanek*

Zapoznajcie się z informacjami o przykładowych działaniach młodzieży w zakresie edukacji klimatycznej: organizacji warsztatów, udziale w projektach edukacyjnych Centrum Edukacji Obywatelskiej i projekcie „Młodzież dla klimatu!". Zastanówcie się nad rolą edukacji w walce z kryzysem klimatycznym. Odpowiedzcie na pytania:

- Kto może/powinien prowadzić edukację dotyczącą kryzysu klimatycznego, aby była rzetelna i efektywna? Jakie kompetencje powinny mieć osoby prowadzące taką edukację?
- W jaki sposób edukacja rówieśnicza (*peer to peer*) oraz udział młodzieży w projektach edukacyjnych mogą się przyczynić do ograniczenia zmiany klimatu? Jaki jest cel takich działań?
- Udział w projektach i warsztatach to jedna z możliwości edukacji. W jaki inny sposób młodzi ludzie mogą przekazywać wiedzę kolegom i koleżankom?

Przedstawcie efekty swojej pracy na arkuszu papieru. Pamiętajcie, żeby plakat był czytelny i zawierał konkretne informacje, tak aby Wasi koledzy i koleżanki mogli się z niego dowiedzieć jak najwięcej na temat opracowanego przez Was działania.

Załącznik nr 2

Karta pracy: Teksty źródłowe dla grup

Grupa

1

Teksty źródłowe

Tekst 1

Odpowiedzialna konsumpcja

Każdy kupuje jedzenie, ubrania, kosmetyki, sprzęt elektroniczny, książki, gazety, meble, zabawki, środki czystości, wodę, energię, usługi itd. Każdy jest więc konsumentem. Nawet drobne codzienne zakupy [...] wpływają w sposób pośredni lub bezpośredni na środowisko, w którym powstały i ludzi, którzy je wyprodukowali. [...] Odpowiedzialna (zrównoważona) konsumpcja to podejmowanie decyzji zakupowych z uwzględnieniem wszelkich konsekwencji, jakie niosą ze sobą: wydobycie surowców oraz produkcja, dystrybucja, użytkowanie i utylizacja danego towaru.

- Źródło: M. Huma, *Odpowiedzialna konsumpcja*, Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, https://ekonsument.pl/a105_odpowiedzialna_konsumpcja.html.

Tekst 2

Zasada 6R w praktyce, czyli praktyczny poradnik, jak konsumować odpowiedzialnie

Kwestie związane ze świadomą konsumpcją i bardziej odpowiedzialnymi działaniami wydają się przybierać na znaczeniu. Co o tym świadczy? Chociażby fakt, że zasada 3R ewoluowała do zasady 6R, czyli zdecydowanie zwiększyła swój zasięg działania i mówi nam o wiele więcej niż pierwotna zasada 3R. Czym jest zasada 6R i z czym się ją je?

Rethink, czyli pomyśl czy rzeczywiście potrzebujesz danej rzeczy. Jak się okazuje często dokonujemy zakupów pod wpływem impulsu, nie zastanawiając się czy naprawdę potrzebujemy danej rzeczy. [...]

Refuse, odmawiaj i nie daj się wprowadzić w kompulsywną konsumpcję. [...] Ostatnimi czasy popularna staje się postawa dekonsumpcji, czyli świadome ograniczanie swoich zakupów. [...]

Reduce, kupuj tylko to, co jest niezbędne. Ogranicz się do absolutnego minimum. Jak wiadomo, to ile kupujemy ma wpływ na to ile surowców, energii i wody jest zużywane. [...]

Reuse, używaj produktów wielokrotnie w myśl upcyclingu, czyli metody polegającej na ponownym wykorzystaniu i nadaniu nowego życia produktowi. [...]

- Źródło: D. Cieślar, *Zasada 6R w praktyce, czyli praktyczny poradnik jak konsumować odpowiedzialnie*, Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, https://www.ekonsument.pl/a67196_zasada_6r_w_praktyce.html.

Recycle, najbardziej znana metoda odzyskiwania i ponownego używania odpadów oraz surowców, z których dany produkt został wytworzony. Ważne jest, by odpowiednio segregować śmieci, tak aby ułatwić ich dalszy recykling. [...]

Recover, czyli nim zdecydujesz się na wymianę sprzętu, postaraj się go naprawić albo zleć komuś, kto zajmuje się naprawą sprzętów.

Tekst 3

Zero waste – filozofia życia na rzecz ochrony środowiska

Zero waste (zero śmieci), czyli dążenie do redukcji ilości odpadów produkowanych przez pojedyncze osoby, to nowe spojrzenie na problem ochrony środowiska. To filozofia życia skłaniająca do bardziej odpowiedzialnych decyzji zakupowych – mówi dr Agata Rudnicka z Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego. [...]

„Chodzi m.in. o kupowanie produktów bez opakowań, kupowanie produktów nieprzetworzonych i bez opakowań od lokalnych producentów, rezygnację z plastikowych kubków na rzecz bidonów i szklanych butelek, używania ręczników bawełnianych zamiast papierowych i wiele innych prostych działań, rezultatem których jest ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko" – dodała dr Rudnicka.

Istotna jest także maksymalizacja wartości użytkowych towarów, dawanie im drugiego życia, współdzielenie, naprawianie. To również bardziej świadome zakupy, [...] ograniczanie liczby kupowanych rzeczy, czy takich ilości jedzenia, aby się nie marnowało. [...]

Nie chodzi też – jak zaznaczyła – o całkowitą rezygnację z zakupów, ale o bardziej przemyślane wybory i odpowiadanie sobie na pytanie, czy to, co chcemy kupić, jest naprawdę potrzebne.

- Źródło: *Zero waste – filozofia życia na rzecz ochrony środowiska*, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Nauka w Polsce, https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C28029%2Czero-waste-filozofia-zycia-na-rzecz-ochrony-srodowiska.html.

Grupa
2

Tekst źródłowy

Emisje CO_2 z samochodów. Fakty i liczby

Prawie 30% całkowitej emisji CO_2 w UE pochodzi z sektora transportu, z czego 72% –z transportu drogowego. W ramach działań mających na celu redukcję emisji CO_2 UE ustanowiła cel zmniejszenia emisji z transportu o 60% do 2050 r. w porównaniu z poziomami z 1990 r. Osiągnięcie tego celu nie będzie jednak łatwe, ponieważ wskaźnik redukcji emisji spada wolniej. Od roku 1990 w innych sektorach zdołano ograniczyć emisje, ale w związku z coraz większą mobilnością ludzi emisje CO_2 pochodzące z transportu wzrosły.

Emisje CO_2 z transportu pasażerskiego znacznie się różnią w zależności od rodzaju transportu. Samochody osobowe są głównym źródłem zanieczyszczeń, odpowiadając za 60,7% wszystkich emisji CO_2 z transportu drogowego w Europie. Niemniej jednak nowoczesne samochody mogłyby być jednym z najczystszych rodzajów transportu, jeśli jechałaby nimi więcej niż jedna osoba, a nie tylko kierowca. Ze średnią 1,7 pasażera na samochód w Europie, inne rodzaje transportu, takie jak autobusy, są obecnie czystszą ekologicznie alternatywą.

- Źródło: *Emisje CO_2 z samochodów fakty i liczby (infografika)*, Parlament Europejski, https://www.europarl.europa.eu/news/pl/headlines/society/20190313STO31218/emisje-co2-z-samochodow-fakty-i-liczby-infografika.

Emisje CO_2 w transporcie w UE

Podział emisji według rodzaju transportu (2016 r.)

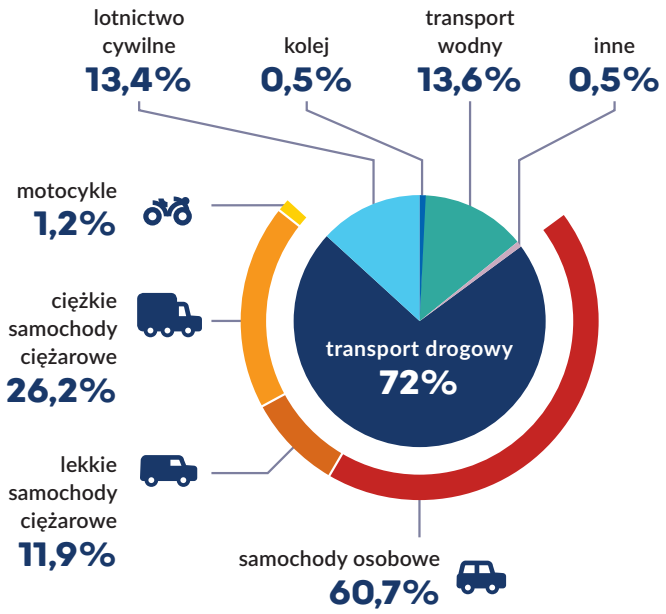

Źródło: Europejska Agencja Środowiska.

Samochody elektryczne zyskują na popularności, ale czy są czystsze?

Istnieją dwa sposoby redukcji emisji CO_2 z samochodów: zwiększenie wydajności pojazdów lub zmiana wykorzystywanego paliwa. Obecnie większość samochodów w Europie jest napędzanych benzyną (52%), jednak coraz większą popularność zyskują samochody elektryczne. [...] W pytaniu „Ile CO_2 produkuje samochód?" należy wziąć pod uwagę nie tylko, ile CO_2 jest emitowane w trakcie użytkowania, ale także emisje spowodowane jego produkcją i trwałym składowaniem.

Produkcja i trwałe składowanie samochodu elektrycznego są mniej ekologiczne niż samochód z silnikiem spalinowym, a poziom emisji z samochodów elektrycznych waha się w zależności od sposobu, w jaki elektryczność jest wytwarzana. Jednak biorąc pod uwagę średni koszyk energetyczny w Europie, samochody elektryczne już teraz okazują się być czystsze ekologicznie, niż pojazdy napędzane benzyną. W związku z tym, że udział energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w przyszłości będzie rosnąć, samochody elektryczne staną się jeszcze mniej szkodliwe dla środowiska.

Emisje CO_2 w transporcie w UE

Zakres emisji CO_2 w cyklu życia różnych pojazdów i rodzajów paliw (2014 r.)

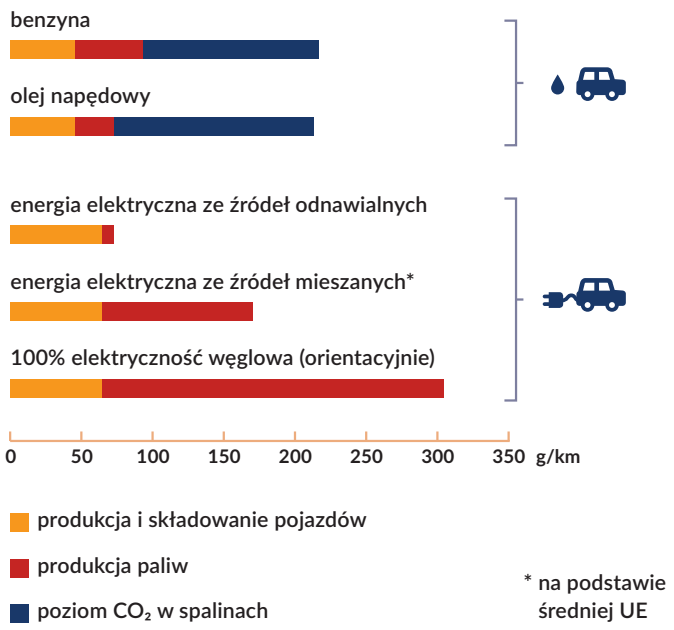

Źródło: Europejska Agencja Środowiska.

Grupa
3

Tekst źródłowy

Czym jest aktywizm? Jak zostać aktywistą/aktywistką? Wywiad z Wiktorią z MSK

- Źródło: K. Wągrowska, *Czym jest aktywizm? Jak zostać aktywistą/aktywistką? Wywiad z Wiktorią z MSK*, Ograniczam się, https://www.ograniczamsie.com/2020/06/czym-jest-aktywizm-jak-zostac-aktywista-aktywistka-wywiad-z-wiktoria-z-msk.html.

Aktywizm rodzi się z protestu, bojkotu, sprzeciwu, nie uznawania status quo, ale też z chęci działania na rzecz *idei*, budowania czegoś nowego, edukowania, rozmawiania, uświadamiania.

Z aktywizmem wiążą się silne *emocje*, ale i zdecydowane *działania* – to co go odróżnia od biernego przyjmowania idei to zaangażowanie, mocna chęć zmiany i posiadania wpływu w nadziei na lepsze jutro. Wychodzimy z naszej strefy komfortu i zmieniamy swoje zachowania, idziemy na ulicę, protestujemy, albo: banujemy w trakcie zakupów konkretne marki, kupujemy do własnych opakowań, jeździmy na rowerze, kupujemy w second handach czy też… nie kupujemy wcale.

„Aktywizm jest działaniem nie dla zysku, tylko dla idei, dlatego czasem angażuje bardziej niż płatna praca”.

Wywiad z Wiktorią Jędroszkowiak, aktywistką Młodzieżowego Strajku Klimatycznego z Poznania.

Kasia: […] Jak byś określiła, czym jest ten aktywizm dla was, albo dla ciebie? Dlaczego działacie?

Wiktoria: Wydaje mi się, że zawsze u mnie w domu mówiono o tym, że trzeba chodzić na wybory, i zawsze jak były wybory to był to duży dzień i od maleńkości mi to tłumaczono w taki sposób, to ja po prostu w pewnym momencie zrozumiałam, że taki sposób partycypacji, po pierwsze, był dla mnie niewystarczający, no bo nie mogłam jeszcze głosować, a po drugie czułam, że da się zrobić coś więcej. I właśnie kiedyś usłyszałam, że przez to, że gdzieś się pojawię i coś powiem, mogę zrobić o wiele więcej, niż oddając głos, stawiając krzyżyk przy nazwisku. I faktycznie wydaje mi się, że to jest prawda. Dzięki takiej partycypacji, takiemu uczestniczeniu w ruchach czy organizacjach, możemy wkładać nasze postulaty i nasze sposoby myślenia do takiej dyskusji publicznej i zwracać na coś uwagę […].

Kasia: Bardzo was podziwiam, bo rzeczywiście gdy w tym wieku już macie dobrze określone swoje wartości i wiecie, w którym kierunku chcecie podążać […]. Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, to jest kilkaset, kilka tysięcy osób, które spotykają się na *Piątkach dla klimatu*. Jesteście organizacją, która nie jest sformalizowana, z tego co wiem, ale jednak jakoś działacie, macie struktury. Co mnie interesuje […] jak ty sobie radzisz z poczuciem porażki czy frustracji, czy w ogóle miewasz takie myśli, momenty, w których widzisz, że świat zmierza nadal w złym kierunku, że ty działasz, a nie widzisz realnej zmiany […].

Wiktoria: Myślę, że takie chwile zwątpienia na pewno się pojawiają i pojawiają się częściej, niż myślałam na początku, że będą się pojawiać. Ale udało mi się z tym walczyć

w taki sposób, że zawsze kiedy pojawia się gdzieś jakaś porażka, czy nawet – to nieodpowiednie słowo – to jest bardziej jakaś przeszkoda, przypominam sobie, że wciąż przyświeca mi jakiś większy cel. Jest pełno rzeczy, które nam udało się zrobić i nie tylko w Polsce, tylko w ogóle nam globalnie. I też to poczucie globalności jest bardzo ważne. Dlatego mamy kontakt z aktywistami i aktywistami z różnych innych krajów, głównie europejskich, ale spoza również i po prostu wymiana zdań, czy wymiana tego, jak wygląda sytuacja w naszych krajach, jest na pewno bardzo budująca. [...]

My próbujemy rozmawiać mimo wszystko i nie chcemy się tylko oburzać na władzę i tylko i wyłącznie protestować, i pokazywać swój sprzeciw, tylko próbujemy z nimi rozmawiać, żeby zmieniać to drobnymi krokami. I wydaje mi się, że dzięki temu też możemy przekonywać ludzi [...]. [...] [J]ak patrzę na swoich znajomych np. którzy w ogóle nie angażują się w MSK oprócz tego, że przychodzą na strajki, bo zgadzają się z ideą i myślę, że też w dużej mierze dla mnie, jak z nimi rozmawiam, to oni mówią ok, ok, ale ja wolę, jak faktycznie jesteś, np. w telewizji WTK* i porozmawiasz z tym posłem, i jesteś kulturalna i spoko, a nie jak paru innych aktywistów, nie wiem, przywiąże się do drzewa. Wydaje mi się, że trzeba różnymi kanałami do ludzi trafiać i również tymi kanałami, które polegają na rozmowie [...].

* WTK – poznańska telewizja o charakterze informacyjnym.

Kasia: Myślisz, że do takiego skutecznego aktywizmu trzeba mieć taką grupę osób, z którą jednak spotykasz się na żywo? Czy można praktykować aktywizm tylko i wyłącznie ze swojej kanapy, ale np. przez internet?

Wiktoria: Wydaje mi się, że jak najbardziej tak. [...] Fantastyczne jest to właśnie, jak często od konta na Instagramie czy jakiegoś fanpage na Facebooku, bloga itd. zaczyna się coś szerszego, że ludzie wydają książki, ludzie jeżdżą i uczestniczą w eventach, są np. w radach doradczych itd. I to jest super, bo tak naprawdę teraz stety-niestety wszystko i każdego można przeliczyć na liczbę followersów. I faktycznie [...] prędzej ktoś zdecyduje się na zaobserwowanie konta na Instagramie, niż na przyjście na spotkanie Rady Miasta. I to jest fajne, bo dzięki temu też tak na co dzień po prostu korzystając właśnie z social mediów, chociażby na których spędza się teraz niesamowicie dużo czasu, ludzie, którzy biernie uczestniczą w tym, co aktywiści tworzą, dowiadują się nowych rzeczy i też tworzy im się światopogląd tak naprawdę. Myślę, że to jest fajny sposób i bardzo dobre wykorzystanie tych okropnych nowych technologii, by tworzyć takie rzeczy, takie grupy na Facebooku itd. Myślę, że to jest super.

Grupa
4

Teksty źródłowe

Tekst 1

Powstrzymajmy katastrofę klimatyczną!

- Źródło: *Powstrzymajmy katastrofę klimatyczną!*, WWF Polska, https://petycje.wwf.pl.

Treść petycji:

> Petycja dotycząca zatrzymania katastrofy klimatycznej!
>
> *Szanowny Panie Premierze, Szanowni Ministrowie,*
>
> *Jesteśmy głęboko zaniepokojeni dotychczasowym brakiem oficjalnej zgody Polski na zaproponowany przez Unię Europejską wspólny cel osiągnięcia neutralności klimatycznej w roku 2050.*
>
> *Oczekujemy, że na posiedzeniu Rady Europejskiej 12–13 grudnia 2019 r. Prezes Rady Ministrów – Mateusz Morawiecki poprze tę propozycję. Odpowiedzialna polityka klimatyczna oznacza nie tylko szansę na rozwój Polski korzystającej z nowoczesnych technologii i bezpieczeństwa energetycznego, ale też zdrowe społeczeństwo.*
>
> *Kryzys klimatyczny jest już widoczny, dotyka nas w postaci suszy, zagrożeń geopolitycznych, a także gwałtownych zjawisk pogodowych. Znamy jego koszty dla gospodarki. Wiemy, że będzie narastał. Boimy się o przyszłość.*
>
> *Od roku 2050 dzieli nas tylko jedno pokolenie… Przyszłość leży w Państwa rękach.*

Petycja powstała w ramach działań WWF Polska #Ekopatrioci

Tekst 2

#chcemywiedzieć

- Źródło: *#ChcemyWiedzieć*, Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, https://www.msk.earth/chcemy-wiedziec.

List przedstawicieli Młodzieżowego Strajku Klimatycznego, skierowany do Ministerstwa Edukacji Narodowej z dnia 08.05.2020 r.

> Szanowny Panie Ministrze,
>
> w obliczu kryzysu klimatycznego, chcielibyśmy i chciałybyśmy podkreślić konieczność wprowadzenia edukacji klimatycznej w naszym kraju […].
>
> Domagamy się wdrożenia edukacji klimatycznej do polskich szkół w formie osobnego przedmiotu lub zmian w podstawie programowej […].
>
> Potrzebujemy edukacji klimatycznej, której program oparty będzie na stanowisku nauki zaaprobowanym przez ONZ. Szczególną uwagę należy zwrócić na raport Międzynarodowego Panelu do spraw Zmiany Klimatu (IPCC)*. Sprzeciwiamy się przekazywaniu ograniczonej, w zdecydowanej większości nieaktualnej i nie poruszającej najważniejszych zagadnień wiedzy o klimacie, która obecnie znajduje się w podstawie programowej. […]

* *Specjalny Raport IPCC dotyczący globalnego ocieplenia klimatu o 1,5°C (SR1.5)* – IPCC jest organem doradczym ONZ.

W obowiązującej podstawie programowej brakuje konkretyzacji wiadomości o kryzysie klimatycznym. Większość jej treści, wskazanych przez Pana resort jako element edukacji klimatycznej, dotyczy ekologii i sozologii, edukacji globalnej, zrównoważonego rozwoju oraz zagadnień związanych ze smogiem. Wiedza o klimacie, stanowiąca niewielką część wzmiankowanych tematów, musi zostać wyodrębniona. [...]

Opierając się o najnowsze stanowisko nauki, które zostało wyrażone między innymi przez ONZ w raportach IPCC, uważamy, że przekazywanie wiedzy na temat katastrofy klimatycznej to pierwszy, a zarazem kluczowy krok, aby jej przeciwdziałać. [...]

Młodzieżowy Strajk Klimatyczny
oraz
26 organizacji i stowarzyszeń ekologicznych
42 przedstawicieli nauki wiodących ośrodków naukowych w Polsce

Grupa
5

Teksty źródłowe

Tekst 1

Warsztaty. Alternatywy „Nie ma edukacji na martwej planecie”

prowadzenie: Wiktoria Jędroszkowiak, aktywistka MSK

Podczas warsztatów o mobilizacji i świadomości kryzysu klimatycznego u młodych ludzi wspólnie zdecydujemy dlaczego katastrofa klimatyczna stała się tematem tak ważnym dla młodego pokolenia oraz czy chodzenie na protesty to znak młodzieńczej awangardy czy wciąż poszerzonej przez samych młodych świadomości. W jaki sposób nastolatkowie sami działają i się mobilizują? Dlaczego tak bardzo zależy im na edukacji klimatycznej w szkołach? Czy strajkowanie dla klimatu to forma obywatelskiej edukacji? Na te i inne pytania odpowie przedstawicielka Młodzieżowego Strajku Klimatycznego w Poznaniu.

- Źródło: *WARSZTATY. ALTERNATYWY „Nie ma edukacji na martwej planecie”*, Centrum Kultury ZAMEK w Poznaniu, https://ckzamek.pl/wydarzenia/5293-warsztaty-alternatywy-nie-ma-edukacji-na-martwej-pl.

Tekst 2

Młodzież dla klimatu!

[P]olska młodzież nie tylko interesuje się globalnymi wyzwaniami związanymi z ochroną klimatu, ale także aktywnie działa na rzecz poprawy sytuacji.

W projekcie tym chcemy wyjść naprzeciw, zgłaszanej przez młodzież zaangażowaną w strajki klimatyczne, potrzebie obecności w szkołach edukacji klimatycznej. W ramach projektu chcemy uwrażliwić na to nauczycieli/ki oraz zachęcić ich do wspierania młodzieży w podejmowanych działaniach. Młodzież chcemy wspomóc w uporządkowaniu i pogłębieniu wiedzy o zmianach klimatu oraz zachęcić ich do edukacji peer to peer – edukacji rówieśniczej, która przekłada się w dalszej kolejności na podejmowanie wspólnych działań w szkolnej i lokalnej społeczności. Nasze zaangażowanie ma na celu udzielenie wsparcia szkołom oraz doposażenie ich w wiedzę i narzędzia.

- Źródło: *Młodzież dla klimatu!*, Fundacja Otwarty Plan, http://otwartyplan.org/mlodziez-dla-klimatu.

Tekst 3

Jak Kraków przygotowuje się do zmiany klimatu? – XV Liceum Ogólnokształcące w Krakowie

W odpowiedzi na kryzys klimatyczny wiele miast przygotowuje strategie adaptacyjne, które pozwolą na ich zrównoważony rozwój. Jednym z takich miast jest Kraków, w którym położona jest jedna ze szkół, która wzięła udział w pierwszej edycji programu „1Planet4All – Razem dla klimatu!” – XV Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie. To właśnie tam powstała redakcja Green Leaves [...].

Młodzież zaangażowana w prace redakcji postanowiła skupić się na *Planie Adaptacji Miasta Krakowa do zmian klimatycznych do roku 2030*. Członkowie i członkinie redakcji

- Źródło: *Jak Kraków przygotowuje się do zmiany klimatu? – XV Liceum Ogólnokształcące w Krakowie*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://ekologia.ceo.org.pl/1planet4all/dobre-praktyki.

nie tylko zapoznali się z treścią *Planu* i przygotowali jego analizę, aby przybliżyć swojej społeczności klimatyczną politykę miasta. Przeprowadzili również dogłębne wywiady z reprezentantami samorządu. Aby poznać świadomość swojej szkolnej społeczności na temat zmiany klimatu, redakcja przygotowała ankietę online, w której wzięło udział ponad 300 osób! Wyniki ankiety zostały następnie opracowane i przedstawione w formie krótkiej notatki. Dodatkowo, przez cały czas trwania programu młodzież prowadziła fanpage na FB *Green Leaves – XV dla klimatu*, na którym umieściła serię tekstów o lasach Krakowa.

Tekst 4

Podsumowanie programu „Klimat to temat!"

- Źródło: *Podsumowanie programu „Klimat to temat!"*, Centrum Edukacji Obywatelskiej, https://globalna.ceo.org.pl/material/podsumowanie-programu-klimat-to-temat.

W czerwcu zakończył się drugi semestr programu *Klimat to temat!* w którym udział wzięło ponad 70 szkół z całej Polski [...]. A poniżej przedstawiamy relacje jedynie z kilku szkół, które wzięły udział w projekcie.

Uczniowie i uczennice II Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Nr 1 w Piszu przeprowadzili 4 projekty poświęcone zagadnieniom związanym ze zmianą klimatu. Projekt nr 1 polegał na zorganizowaniu i przeprowadzeniu zajęć w Zespole Szkolno- Przedszkolnym w Piszu. Temat spotkania z przedszkolakami (grupa 5 latków) to „Segregacja śmieci". Dzieci miały posegregować porozrzucane na podłodze śmieci ze szczególną uwagą na prawidłowe przygotowanie odpadów przed wrzuceniem do odpowiedniego kontenera. Prowadzące zajęcia podkreślały znaczenie problemu dla życia i zdrowia ludzi. [...]

Młodzież stworzyła też ulotkę informacyjno-edukacyjną na temat ochrony atmosfery. Wrzucała ulotki do skrzynek pocztowych mieszkańców Pisza i Białej Piskiej. Oprócz ulotki przeprowadziła ankietę na temat wiedzy o klimacie, jego zmianach i naszym wpływie na te zmiany.

Załącznik nr 3

Materiał pomocniczy: Kalendarz wyzwań klimatycznych

Kalendarz wyzwań klimatycznych

- Spośród propozycji zamieszczonych poniżej wyzwań zaznacz te, które zdecydujesz się zrealizować w ciągu najbliższego roku. Możesz również dopisać własne.
- Określ dokładnie termin (np. miesiąc), w którym skupisz na jego realizacji.
- Pamiętaj o zasadzie małych kroków – podejmuj wyzwania pojedynczo, daj sobie czas na ich utrwalenie i przyzwyczajenie się do nowych nawyków. W ten sposób nie stracisz motywacji do podjęcia kolejnych wyzwań. Ważne, aby podjęte działania były trwałą zmianą Twojego stylu życia.
- Myśl pozytywnie – każde podjęte działanie jest ważne.
- Podziel się swoimi osiągnięciami z kolegami i koleżankami oraz najbliższymi!

Priorytet	Wyzwanie	Decyzja	Czas
RETHINK (zastanawiam się)	Zastanawiam się, co mogę zrobić, aby ograniczyć swój wpływ na klimat. Szukam informacji, czytam, uczę się.	☐	
		☐	
		☐	
REFUSE (odmawiam)	Odmawiam ulotek reklamowych.	☐	
	Odmawiam jednorazowych opakowań (np. nie kupuję paczkowanych owoców i warzyw).	☐	
	Odmawiam siatek foliowych w sklepach.	☐	
	Odmawiam plastikowych słomek do napojów, jednorazowych naczyń i sztućców (to świetne wyzwanie na wakacje!)	☐	
	Odmawiam nowości i promocji (nie kupuję nowych produktów tylko dlatego, że mają atrakcyjną cenę lub nowe funkcje).	☐	
		☐	
REDUCE (ograniczam)	Ograniczam kupowanie nowych ubrań/butów/torebek.	☐	
	Ograniczam kupowanie jedzenia w nadmiarze (np. słodyczy).	☐	
	Ograniczam kupowanie w sieciówkach (na rzecz np. second handów).	☐	
	Ograniczam przejazdy samochodem (np. dojeżdżam do szkoły na rowerze).	☐	
	Ograniczam zużycie energii elektrycznej (np. nie zostawiam urządzeń w stanie czuwania, odłączam ładowarki z gniazdka, gaszę niepotrzebne światło).	☐	
	Ograniczam zużycie wody (np. zakręcam kran na czas mycia zębów i mycia włosów).	☐	
		☐	
		☐	
REUSE (używam ponownie)	Nie wyrzucam jedzenia (z warzyw z zupy robię sałatkę, z pozostałych po obiedzie ziemniaków robię kopytka itp.)	☐	
	Ze starych T-shirtów szyję torby na zakupy.	☐	
	Zostawiam słoiki do wykorzystania na własne przetwory.	☐	
	Robię coś z niczego, nadając mu większą wartość (w myśl idei upcyclingu). Szukam inspiracji w internecie.	☐	
		☐	
RECYCLE (segreguję)	Segreguję prawidłowo odpady.	☐	
		☐	
		☐	
RECOVER (naprawiam)	Naprawiam zepsuty sprzęt zamiast wyrzucać i kupować nowy. Szukam miejsc, gdzie mogę naprawić lub wymienić części.	☐	
		☐	
		☐	
ROT (kompostuję)	Zakładam kompostownik przy swoim domu lub na balkonie, gdzie wrzucam resztki warzyw i owoców, fusy z kawy, torebki z herbaty	☐	
		☐	
		☐	
INNE		☐	
		☐	
		☐	

Załącznik nr 4

Materiał pomocniczy: Komentarz do zadań dla grup

Grupa 1

Zwróć uwagę uczniów i uczennic na istotną rolę recyklingu, czyli odzyskiwania surowców z produktów odpadowych i wykorzystywanie ich do produkcji nowych, poszukiwanych towarów. Proces ten umożliwia uzyskanie tak zwanych ujemnych emisji CO_2, czyli usuwania większej ilości dwutlenku węgla z atmosfery, niż jest wytwarzane.

W Ustawie o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 roku ogłoszonej 8 stycznia 2013 roku pojęcie recyklingu zostało zdefiniowane następująco:

> *to odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach.*

Jednocześnie zaznacz wyraźnie, że recykling nie jest idealnym rozwiązaniem, ponieważ jego celem jest kolejna produkcja, co emituje koszty środowiskowe. Trzeba dążyć przede wszystkim do ograniczenia produkcji i ograniczenia produkcji odpadów.

Grupa 2

Grupa może powiązać spalanie paliw i transport ze smogiem. Należy szczególnie zwrócić uwagę na to, że smog i zmiana klimatu to dwa różne problemy. Zajęcia dotyczą zmiany klimatu, więc gdyby uczniowie i uczennice poruszyli zagadnienie smogu, trzeba wyraźnie podkreślić różnicę.

„Generalnie smog jest innym problemem niż zmiana klimatu. Mają trochę podobne źródła, ale nie do końca. Smog bierze się ze spalania różnych rzeczy, ale to są cząsteczki stałe, które są wydzielane głównie, jeżeli nie mamy filtrów, odpowiednich procesów spalania itd. Wiadomo, że np. diesle z wyciętymi filtrami cząstek stałych są większym źródłem cząsteczek tworzących smog, tudzież palenie różnych rzeczy (nawet takich jak nie do końca wysuszone drewno w piecach domowych) też tworzy smog. W Polsce głównym źródłem smogu jest ogrzewanie i transport" – powiedziała Anna Sierpińska, dziennikarka portalu Nauka o Klimacie w wywiadzie dla YoungFace.TV (cały tekst wywiadu: *Małymi krokami pomagajmy Ziemi – wywiad z Anną Sierpińską*, YoungFace.TV, https://youngface.tv/malymi-krokami-pomagajmy-ziemi-wywiad-z-anna-sierpinska).

Globalne ocieplenie jest natomiast wynikiem nadmiernej emisji do atmosfery gazów cieplarnianych, które również powstają w procesach spalania.

Grupa 3

Zwróć uwagę młodzieży na różne formy aktywizmu. Aktywizm to nie tylko wychodzenie na ulice, protesty i demonstracje. Działać można na różne sposoby: pisząc bloga, udostępniając wpisy innych osób w social mediach, rozmawiając ze znajomymi. Każde działanie, dzięki któremu prezentujemy innym nasz światopogląd i przekazujemy postulaty

zmiany, niesie realną korzyść, skłania innych do refleksji i zmiany myślenia, poszerza ich wiedzę i zwiększa poziom świadomości. A im więcej osób myśli podobnie, tym łatwiej o zmianę (na przykład więcej osób zagłosuje w powszechnych wyborach na polityków, dla których dana idea również jest ważna i którzy deklarują działania w tym zakresie).

Grupa 4

Drugi tekst źródłowy, list przedstawicieli Młodzieżowego Strajku Klimatycznego do Ministerstwa Edukacji Narodowej wskazujący na konieczność wprowadzenia edukacji klimatycznej jako osobnego przedmiotu w szkole, może być punktem wyjścia do dyskusji na temat tego, w jaki sposób zagadnienia dotyczące zmiany klimatu powinny być realizowane w szkole: jako osobny przedmiot, dodatkowe warsztaty prowadzone przez organizacje pozaszkolne, projekty edukacyjne, a może wątki te powinny być włączane na wszystkich przedmiotach? Na pewno edukacja klimatyczna powinna być rzetelna i kompleksowa, a edukatorzy i edukatorki powinni mieć odpowiednią wiedzę merytoryczną. Warto połączyć ten problem w dyskusji z zagadnieniami poruszanymi przez grupę 5.

Warto też przytoczyć stanowisko Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawie wprowadzania edukacji klimatycznej jako osobnego przedmiotu: „W ocenie MEN obecne podstawy programowe i programy zajęć dodatkowych w szkołach, a także projekty edukacyjne tworzone i wdrażane przez inne instytucje gwarantują, że treści z zakresu edukacji klimatycznej są realizowane w stopniu wystarczającym" (odpowiedź na postulat Rzecznika Praw Obywatelskich Adama Bodnara z dnia 13.01.2020: Rzecznik Praw Obywatelskich, *Razem dla edukacji klimatycznej – wystąpienie Rzecznika do Ministra Klimatu*, Biuletyn Informacji Publicznej RPO, https://www.rpo.gov.pl/pl/content/razem-dla-edukacji-klimatycznej-rpo-pisze-do-ministra-klimatu).

Grupa 5

Aktywiści i aktywistki prowadzą warsztaty z edukacji klimatycznej dla swoich młodszych kolegów i koleżanek, ale także uczniowie i uczennice biorący udział w projektach edukacyjnych organizowanych przez różne podmioty niejednokrotnie przekazują swoją wiedzę rówieśnikom. Młodzi ludzie jednocześnie widzą potrzebę rozwiązań systemowych, stąd apele do Ministerstwa Edukacji Narodowej o wprowadzenie rzetelnej i kompleksowej edukacji klimatycznej do szkół. Warto zapytać uczniów i uczennice, kiedy i w jakich okolicznościach zetknęli się z edukacją dotyczącą zmiany klimatu. Czy były to zajęcia przedmiotowe w szkołach, warsztaty prowadzone przez zewnętrzne organizacje, a może mieli okazję spotkać się z przedstawicielami i przedstawicielkami Młodzieżowego Strajku Klimatycznego lub sami nimi są? Zapytaj także o to, jaka forma edukacji klimatycznej była dla nich najbardziej wartościowa.

CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

Scenariusz powstał w ramach programu „1Planet4All – Razem dla klimatu!” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej.

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej. Treść materiału wyraża wyłącznie poglądy autorów, autorek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Unii Europejskiej.

Publikacja jest dostępna na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Centrum Edukacji Obywatelskiej. Zezwala się na dowolne wykorzystanie utworu pod warunkiem zachowania ww. informacji, w tym informacji o stosowanej licencji, o posiadaczach praw oraz o Unii Europejskiej opatrzonych informacją o prawach autorskich (więcej o wolnych licencjach: http://creativecommons.pl).

Autorka: Anna Cudak
Redakcja: Marta Jackowska-Uwadizu, Marta Kałużyńska
Korekta: Justyna Yiğitler
Opracowanie graficzne: Zofia Herbich
Rok publikacji: 2022

Zdjęcia:
Callum Shaw/Unsplash
Lewis Parsons/Unsplash
Mika Baumeister/Unsplash